

SELETUSKIRI

Eesti seisukohad keemiatooteid käsitlevates ELi õigusaktides nõuete ja menetluste lihtsustamise ning Euroopa Kemikaaliameti tegevuse reguleerimise kohta

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2024/2865 kohaldamiskuupäevade ja üleminekuaja osas (COM(2025) 526)

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1272/2008, (EÜ) nr 1223/2009 ja (EL) 2019/1009 teatavate keemiatooteid käsitlevate nõuete ja menetluste lihtsustamise kohta (COM(2025) 531)

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa Kemikaaliametit ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1907/2006, (EL) nr 528/2012, (EL) nr 649/2012 ja (EL) 2019/1021 (COM(2025) 386)

1. Sissejuhatus

Komisjon esitas 8. juulil 2025 keemiatööstuse paketi¹, mis sisaldab ELi keemiatööstuse tegevuskava², Euroopa Kemikaaliameti alusmääruse eelnõu³ ning kemikaalide valdkonna õigusaktide lihtsustamise eelnõusid (Omnibus VI)⁴.

Keemiatööstuse tegevuskava peamised meetmed hõlmavad kriitilise tootmise säilitamist ELis, juurdepääsu taskukohase energiaga varustamisele, ringmajandusele ülemineku toetamist ning sektori dekarboniseerimise edendamist. Regulaatiivne ülekoormus on probleem, mida on esile tõstetud nii ettevõtjate tagasisides kui ka Euroopa konkurentsivõimet ja siseturgu käsitlevates kõrgetasemelistes poliitilistes aruannetes (Letta⁵ ja Draghi⁶ aruanded). Omnibus VI algatus on osa laiemast siseturu lihtsustamise meetmete paketist ning selle eesmärk on lihtsustada ja ühtlustada kemikaalide suhtes ELis kehtivaid nõudeid ja menetlusi, säilitades samas tugeva kaitse inimeste tervisele ja keskkonnale. ELil on ulatuslik õigusraamistik keemiliste ainete ja segude ning neid sisaldavate toodete kohta. Need reeglid tagavad kodanike ohutuse ja keskkonnakaitse ning võimaldavad keemiliste ainete ja toodete vaba liikumist ühisturul. Õigusaktide toimivuse hindamiseks sidusrühmadega toimunud konsultatsioonide käigus kaardistas Euroopa Komisjon (edaspidi *komisjon*) nõuded, mis enim põhjustavad liigset halduskoormust ja kulusid ning mida tuleks täpsustada või lihtsustada. Lihtsustamise paketiga ette nähtavad meetmed aitavad vähendada kulusid ja halduskoormust, säilitades samal ajal tervise ja keskkonna kõrge kaitsetaseme ning säästes keemiatööstuse ettevõtetele igal aastal vähemalt 363 miljonit eurot.

Lihtsustamise Omnibus VI eelnõude paketiga lükatakse edasi ohtlike ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist käsitleva määruse (edaspidi *CLP-määrus*) osade kohustuste rakendamine ning muudetakse CLP-määrust, kosmeetikatoodete määrust ja väetisetoodete määrust. 2028. aastani lükatakse edasi 2024. aastal jõustunud muudatustega kehtestatud vorminõuete, reklaami, kaugmüügi, märgistuse ja kütusepumpade märgistamise

¹ [Commission strengthens Europe's chemical industry](#)

² [European Chemicals Industry Action Plan - European Commission.](#)

³ [Simplification of certain requirements and procedures for chemical products - European Commission.](#)

⁴ [Simplification of certain requirements and procedures for chemical products - European Commission.](#)

⁵ [Enrico Letta's Report on the Future of the Single Market - European Commission](#)

⁶ [The Draghi report on EU competitiveness](#)

kohustuste rakendamise kuupäeva. CLP-määruses lihtsustatakse märgistusnõudeid, vähendatakse reklaami- ja kaugmüügiga seotud kohustusi ning täpsustatakse kütusetanklates nõutud märgistust. Kosmeetikatoodete määruses täpsustatakse kantserogeensete, mutageensete ja reproduktiivtoksiliste ainete (edaspidi *CMR-ained*) eranditaotluse kriteeriumeid ja menetluskorda ning kaotatakse tarbetuks osutunud teavitamis- ja aruandekohustused. Väetisetoodete määruses ühtlustatakse registreerimise- ja teabenõuded REACH-määruse standardite alusel, laiendatakse mikroorganismide hindamise võimalusi, edendatakse dokumentatsiooni ja aruandluse digitaliseerimist ning jäetakse välja eraldamisklausel.

Euroopa Kemikaali ameti (edaspidi ECHA) alusmääruse eesmärk on luua ametile iseseisev õigusraamistik, et tugevdada selle juhtimist, toetada uute ülesannete täitmist ning tagada parema toe pakkumine ELi institutsioonidele ja liikmesriikide pädevatele asutustele. 2007.a REACH-määruse⁷ alusel loodud ECHA ülesanded tulenevad paljudest erinevatest kemikaalide ja keskkonna valdkonna EL õigusaktidest. Näiteks on ameti ülesanneteks hallata kemikaalide registreerimisprotsessi, tagada hindamise järjepidevus, koordineerida ainete autoriseerimis- ja piiramismenetlusi ning anda sõltumatuid teadusarvamusi. Määrusega koondatakse kõik ECHA ülesanded ühtsesse raamistikku, korrastatakse ja ajakohastatakse teaduskomiteede toimimist ning lihtsustatakse finantsmudelit ja ühtlustatakse see EL ametite juhtimis- ja finantskorralduse põhimõtetega.

Eesti toetab EL keemiatööstuse paketi eelnõude eesmärki lihtsustada kemikaalide valdkonnas regulatiivseid menetlusi ja vähendada halduskoormust. Peame seejuures oluliseks, et nõuete ja menetluste lihtsustamine ei suurendaks tervise- ja keskkonnariske. Leiame, et CLP-määruses ja kosmeetikatoodete määruses kavandatud muudatused on üldiselt põhjendatud, kuid õigusselguse huvides soovime CLP-määruses säilitada märgistuse uuendamise puhul konkreetse ajalise tähtaja, mida võiks kehtivaga võrreldes pikendada. Peame põhjendatuks, et CLP-määruses lükatakse edasi rakendamise tähtajad nende nõuete puhul, mille osas on tehtud lihtsustamise ettepanek. Toetame väetisetoodete määruses registreerimisnõuete lihtsustamiseks ning teabe- ja aruandluskohustuste digitaliseerimiseks kavandatud muudatusi. Mikroorganismide hindamisega seoses peame vajalikuks, et komisjon täiendaks mikroorganismide positiivset loetelu regulaarselt ning teave tootja ja teavitatud asutuse hinnatud mikroorganismide kohta oleks turujärelevalve eesmärgil kättesaadav. Toetame ka ECHA-alusmääruse vastuvõtmist ja peame vajalikuks EL tasandil leida lahendus teaduskomiteede võimekuse suurendamiseks. Soovime samas säilitada liikmesriikidele paindlikkuse liikmete nimetamisel, eriti arvestades asjaolu, et väiksemates liikmesriikides ei pruugi olla vajaliku pädevusega eksperte. Eelnõudega ei kaasne ettevõtjatele uusi kohustusi. Lihtsustamise tulemusel muutub kemikaalidele kohaldatav õigusraamistik selgemaks, väheneb korduva aruandluse ja dubleerivate nõuete hulk. Samuti ei mõjuta eelnõud oluliselt Eesti riigiasutuste töökorraldust ja -koormust ning ei too kaasa olulisel määral riigieelarvest lisaressursi vajadust. Mõningane lisakoormus võib kaasneda ECHA teaduskomiteedesse liikmete nimetamise kohustusega.

Määruste õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114 (siseturu toimivuse tagamine). Omnibus VI eelnõude läbirääkimised toimuvad EL Nõukogu lihtsustamise töögrupis ja ECHA alusmääruse läbirääkimised keskkonnaküsimuste töögrupi alla selleks eraldi moodustatud *ad hoc* töögrupis. Eelnõude esmane tutvustus ja arutelu töögrupis toimus 2025. a juulis. Eelnõude heakskiitmiseks on vajalik liikmesriikide kvalifitseeritud häälteenamus. Eelnõud on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, kuna nende üldeesmärki ei

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist

ole võimalik saavutada üksnes liikmesriikide meetmetega. Kuna määrused on otsekohalduvad, siis ei too nende vastuvõtmine otseselt kaasa siseriikliku õiguse muutmise vajadust.

Vabariigi Valitsuse otsuse eelnõu ja seletuskirja koostasid Sotsiaalministeeriumi keskkonnatervishoiu poliitika juht Aive Telling (aive.telling@sm.ee), rahvatervishoiu osakonna nõunik Gerlin Lõhmus (gerlin.lohmus@sm.ee), EL ja väliskoostöö osakonna nõunik Elen Ohov (elen.ohov@sm.ee) ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna peaspetsialist Julia Viguro (julia.viguro@agri.ee). Seisukohad on kooskõlastanud Anniki Lai, valdkonna eest vastutav terviseala asekancler.

Seisukohtade koostamisel on arvestatud huvigruppide sisendiga, mis on kajastatud seletuskirja lisas (kaasamistabel).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu, millega muudetakse CLP-määruse kohaldamiskuupäevaseid ja üleminekuaega COM(2025)526

Ettepaneku eesmärk on edasi lükata määrusega (EL) 2024/2865 kehtestatud kohustuslike vormindusnõuete, reklaami ja kaugmüügi sätete, märgistuse ajakohastamise kuuekuuliste tähtaegade kehtestamise kohustuste ja kütusepumpade märgistamise eeskirjade kohaldamise kuupäevi, et tagada ettevõtetele õiguskindlus ja vältida nende kohustuste osas erinevaid tähtaegasid. 1. juulist 2026 ja 1. jaanuarist 2027 rakenduma pidanud sätete kohaldamine lükatakse edasi kuni 1. jaanuarini 2028. Vastavalt kohandatakse ka üleminekuaegasid, mille jooksul võib vabatahtlikult kohaldada enne CLP-määruse muudatuste jõustumist kehtinud nõudeid.

Eelnõu, millega lihtsustamise eesmärgil muudetakse CLP-määrust, kosmeetikatoodete määrust ja väetisestoodete määrust COM(2025)531 (Omnibus VI)

Lihtsustamise eelnõude eesmärk on toetada EL keemiatööstuse konkurentsivõimet ja kestlikku arengut, lihtsustades ning ühtlustades nõudeid kolmes peamises õigusaktis – CLP-määruses, kosmeetikatoodete määruses ja väetisestoodete määruses.

Lihtsustamise Omnibus VI määruse eelnõudega kaasnevad peamised muudatused:

- **CLP-määruse lihtsustamine: kemikaalide märgistamise ja teavitamiskohustuste lihtsustamine, paindlikumad märgistuseeskirjad ja digitaalse märgistuse laiendamine**

Muudetakse märgistuse vorminõuded lihtsamaks ja paindlikumaks, sealhulgas kaotatakse ranged vorminõuded, täpsustatakse väikeste pakendite ja kütusepumpade erandeid ning laiendatakse digitaalse märgistamise võimalusi. Leevendatakse reklaami ja kaugmüügi nõudeid ning piiratakse nende kohaldamist ainult üldsusele suunatud reklaami ja kaugmüügiga (ettevõttelt ettevõttele reklaam ja kaugmüük ei ole kaetud).

- **Kosmeetikatoodete määruse ajakohastamine: lihtsustatud nõuded ja aruandluskoormuse vähendamine**

Lihtsustatakse koostisainete, nagu värvained, säilitusained ja UV-filtrid, heakskiitmise menetlust ning täpsustatakse erandite tegemise korda CMR-ainete kasutamisel. Kaotatakse nanomaterjalide eelteavitamise nõue ning vähendatakse aruandluskohustusi, et leevendada

ettevõtjate ja ametiasutuste halduskoormust. Lisaks parandatakse märgistamise täpsust koostisainete sõnastiku digiteerimise kaudu.

- Väetisetoodete määruse lihtsustamine ja digiteerimine: REACH-määruse nõuetega ühtlustamine ja mikroorganismide hindamise kriteeriumid

Kaotatakse väetisetoodete määruises sätestatud eraldi REACH-määruse kohane registreerimisnõue, et kohaldada standardseid kemikaaliohutuse eeskirju ka väetiste koostisosadele. Komisjonile antakse volitused kehtestada mikroorganismide hindamise kriteeriumid ning jäetakse välja eraldamisklausel, mis nõuab koostisainete kategooriate kaupa eraldi õigusakte. Samuti edendatakse väetisetoodete regulatsioonide kohast digiteerimist ja ühtseid kirjeldusi.

1) CLP-määruses tehakse järgmised muudatused:

Artiklisse 2 lisatakse uus mõiste „digitaalne kontakt“, mis võimaldab ettevõtjatel märkida pakendi märgistusel traditsioonilise aadressi ja telefoninumbri asemel ajakohase ja veebipõhise suhtluskanali, mis hõlbustab kiiret ja tõhusat suhtlust nii tarnijate, ametiasutuste kui ka lõppkasutajatega.

Artikli 29 lõike 2 ning I lisa punkti 1.5.2.4 muudatustega lihtsustatakse märgistamisnõudeid väga väikeste, alla 10 ml mahutite puhul, vähendades nii ettevõtjate koormust.

Artikli 30 lõike 1 muudatus kaotab rangelt kindlaksmääratud tähtaegade nõude märgise ajakohastamiseks, võimaldades etikette muuta kohe, kui saadakse uued andmed, et arvestada tarneahelate keerukust ja anda võrdsed tingimused väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, kes tihti kasutavad allhanketeenuseid.

Artikli 31 lõike 3 ja I lisa punkti 1.2.1 muudatusega eemaldatakse ranged vormindamiseeskirjad märgistele, keskendudes nüüd pigem nende selgusele ja loetavusele, et vähendada ettevõtjate kulusid ja keerukust.

Artiklite 48 ja 48a muudatused puudutavad keemiatoodete reklaaminõudeid, kohaldades rangemaid reegleid vaid üldsusele müüdavatele kemikaalidele, samal ajal lihtsustades reklaamis nõutavat teavet ja julgustades tarbijaid enne kasutamist märgistust tähelepanelikult lugema.

I lisa punkti 1.6 muudatusega laiendatakse digimärgistuse võimalusi, lubades tarnijatel lisada digietikettidele täiendavaid kontaktandmeid, mis säästab füüsilisel märgisel ruumi ning lihtsustab tooteandmete haldamist ja uuendamist digitaalselt, säilitades samal ajal kasutajate ohutuse.

II lisa 5. osa muudatus lihtsustab märgistamisnõudeid tanklate kütusepumpadel, eemaldades nõuded nagu nimikoguse ja UFI märkimine, võimaldades kütusetarnijatel täita ohutusnõudeid paindlikumalt, ilma et see ohustaks kasutajate turvalisust.

2) Kosmeetikatoodete määruises tehakse järgmised muudatused:

Uue artikli 14a eesmärk on kehtestada selge ja eraldi menetlus värvainete, säilitusainete ja UV-filtrite lisamiseks kosmeetikatoodete määruse IV–VI lisadesse. Artiklis määratletakse menetluse etapid, täpsustatakse komisjoni roll ning kinnitatakse tarbijaohutuse komitee vastutus ainete ohutuse hindamisel enne kosmeetikatoodetes nende lubamist.

Artikli 15 muudatused säilitavad senise põhimõtte, et 1. ja 2. kategooria CMR-ainete kasutamine kosmeetikatoodetes on keelatud, välja arvatud juhul, kui on esitatud eranditaotlus ja täidetud kindlad tingimused. Muudatustega kehtestatakse selge ajakava eranditaotluste

esitamiseks ning ülemineku perioodid keelu jõustumiseks. Samuti lihtsustatakse erandikriteeriume, eemaldatakse toiduohutusnõuetele vastavuse nõue ning täpsustatakse, et looduslike kompleksainete keelustamine ei ole automaatne. Keeld ei kohaldu ka juhul, kui aine on ohtlik üksnes sissehingamisel või allaneelamisel, kuid mitte nahakaudsel kasutamisel.

Artikli 16 muudatustega kaotatakse nanomaterjale käsitlev eelteatamise kohustus, kuna nende kasutus ei tähenda iseenesest kõrgemat ohtu. Nagu teiste ainete puhul, peab vastutav isik tagama ohutuse ohutushindamise kaudu, mis esitatakse toote ohutusaruandes. Eelteavituse kaotamisega ajakohastatakse ka kosmeetikatoodete määruse I lisa.

Artikli 22 muudatus vabastab liikmesriigid kohustusest esitada iga nelja aasta järel aruandeid turujärelevalve tegevuse kohta. See kohustus muutub üleliigseks, kuna ametiasutused ja komisjon saavad vajaliku info kiiresti ja tõhusalt kätte uue elektroonilise süsteemi ICSMS kaudu, mis võimaldab jagada andmeid toodete, katsetulemuste, ettevõtjate ja võetud meetmete kohta.

Artikli 33 väljajätmine ja vastavad muudatused artiklis 19 võimaldavad ettevõtjatel ja järelevalveasutustel tugineda kosmeetikatoodete märgistamisel rahvusvaheliselt tunnustatud nomenklatuurile, näiteks INCI-nimedele. See lihtsustab märgistust ja parandab tarbijale mõistetavust kogu Euroopa Liidu turul.

3) Väetisetoodete määruks tehakse järgmised muudatused:

II lisa II osa koostisainete kategooria (CMC) 1 punkti 2 muudatuse eesmärk on kaotada nõue, et kõik ELi väetisetoodetes lisatavad ained, välja arvatud polümeerid, peavad olema registreeritud REACH-määruse (EÜ) nr 1907/2006 alusel koos täieliku toimikuga, mis sisaldab kindlat tüüpi teavet ja kemikaaliohutuse aruannet. Selle muudatusega hakatakse nende ainete suhtes kohaldama REACH-määruse üldeskirju samadel alustel nagu teiste toodete puhul, tuginedes eeskätt põhimõttele, et ained ei tohi kahjustada inimeste tervist ega keskkonda. Samuti eemaldatakse viited CMC 1 punkti 2 konkreetsele nõudele muudest koostisainete kategooriatest, ühtlustades seeläbi käsitlemise kõikide väetisetoodetes sisalduvate ainete puhul.

Artiklisse 42 lisatakse uus lõige, mis annab komisjonile volituse kehtestada kriteeriumid ja meetodika mikroorganismide hindamiseks. See võimaldab tootjatel ja teavitatud asutustel tõendada, et mikroobses taimede biostimulaatoris kasutatavad mikroorganismid ei kujuta endast ohtu inimeste, loomade ega taimede tervisele ega keskkonnale ning omavad agronoomilist tõhusust. Samas säilitatakse kehtiv volitus CMC 7 kohta, kuid eemaldatakse sõna "ainult", et komisjonil oleks võimalus tegutseda paindlikumalt kahe paralleelse volituse kaudu.

Artikkel 43 jäetakse välja, et anda komisjonile võimalus muuta delegeeritud õigusaktidega samaaegselt mitut koostisosa, mis lihtsustab ja kiirendab regulatiivset kohandamist.

Artiklite 2, 6–9, 15, 16 ja 41 ning I lisa II ja IV osa muudatused toetavad määrusest tulenevate aruandlus- ja teabevahetusnõuete digitaliseerimist. Täpsustatakse, et ELi vastavusdeklaratsioon peab olema koostatud elektrooniliselt ja kättesaadav kas internetiaadressi või andmekandja kaudu. Ettevõtjad peavad esitama ka digitaalse kontakti, mis hõlbustab suhtlust riiklike ametiasutustega; vajaduse korral võib selleks olla ka Euroopa ettevõtluskukru kaudu saadav digiaadress. Muudetakse ka aruandlusvormi – lubatud on ainult elektrooniline esitamine. Samuti peab kogu vastavushindamisega seotud dokumentatsioon ning suhtlus ettevõtjate ja teavitatud asutuste vahel toimuma elektrooniliselt. Kui kasutatakse digietiketti, peab sama andmekandja võimaldama juurdepääsu ka ELi vastavusdeklaratsioonile. Lisaks tuleb digitaalne tootepass siduda kõigi muude ELi õigusaktidega nõutavate andmetega, sealhulgas märgistuste ja vastavusdeklaratsiooniga, juhul kui tootele rakendub vastav kohustus.

Eelnõu, mis käsitleb Euroopa Kemikaaliametit ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1907/2006, (EL) nr 528/2012, (EL) nr 649/2012 ja (EL) 2019/1021 (COM(2025) 386)

ECHA tegevust reguleeriva eelnõu eesmärk on anda ametile autonoomne ja tõhus õigusraamistik, mis võimaldab tal paremini täita oma ülesandeid, kohaneda uute väljakutsetega ning järgida ELi ühise juhtimis- ja finantskorralduse põhimõtteid. Helsingis tegutsev ECHA loodi 2007. a REACH-määrusest⁸ tulenevate ülesannete täitmiseks. Aja jooksul on ametile pandud mitmeid lisaülesandeid, mis tulenevad paljudest erinevatest kemikaalide-, keskkonna- ja tarbijaohutuse valdkonna EL õigusaktidest. Osana kemikaalistrateegia ja lähenemisviisi „üks aine, üks hindamine“ rakendamiseks, on ülesandeid ametile veelgi juurde tulnud.

ECHA alusmääruse eelnõuga kaasnevad peamised muudatused:

- ECHA riskihindamise komitee (RAC) ja sotsiaal-majandusliku analüüsi komitee (SEAC) töökorralduse muutmine

RAC ja SEAC suutlikkuse suurendamiseks kehtestatakse liikmesriikidele kohustus nimetada rohkem liikmeid (täna on liikmete nimetamine vabatahtlik). Samuti lubatakse komiteedel kaasata vajadusel lisaks eksperte, et paremini toime tulla kasvava töökoormuse ja keerukusega. Samuti tehakse töökorralduses paindlikumaks komiteede ja nende töörühmade tegevus, et tagada tõhusam teaduslik ja sotsiaal-majanduslik analüüs ELi kemikaaliohutuse valdkonnas.

- Muudatused tarbijaohutuse komitee (SCCS) ülesannetes

Täna tegutseb SCCS eraldiseisvalt komisjoni otsuse (2008/721/EC) alusel, selle ülesanded tulenevad peamiselt EL kosmeetikatoodete määrusest (kosmeetikatoodete koostisosade ohutuse hindamine). Muudatusega viiakse komitee haldamine ECHA alla, mis tagab parema haldustoe ja ressursi jagamise teiste ECHA komiteedega. See tugevdab komitee rolli ELi kosmeetikatoodete kemikaaliohutuse teaduslikus hindamises ning parandab koostööd ja ühtlustamist kemikaalide riskihindamisel.

- Koostöö tõhustamine teiste ELi asutustega

Tugevdatakse koostööd ELi asutuste vahel, et parandada teaduslike arvamuste sidusust, vältida lahknevusi ning suurendada usaldust kemikaalide hindamise protsessis. See toetab „üks aine – üks hindamine“ põhimõtet, soodustades andmete jagamist ja ühiste teadusmeetodite arendamist Euroopa Ravimiameti, Euroopa Toiduohutusameti, Euroopa Keskkonnaameti ja ECHA vahel.

- ECHA volituste laiendamine

ECHA-le antakse püsivad volitused täita seni *ad hoc* kokkulepete alusel täidetud ülesandeid, nagu nanomaterjalide infoportaali (*European Union Observatory for Nanomaterials*) ja kemikaaliõiguse otsingu- ja viitetööriista (EUCLEF) rakendamine ning riskihindamise komitee arvamuste esitamine töökeskkonna ohtlike ainete piirnormide kohta. See muudatus suurendab rahastamise läbipaistvust ning vähendab halduskoormust, kuna ülesanded kantakse üle ECHA pädevusse ja rahastatakse otse ELi toetusest.

- ECHA osalemine teadusuuringutes ja liikmesriikidega koostöö

Lisatakse selged sätted ECHA osalemise kohta teadusuuringutes ELi teadusprogrammide raames. Tugevdatakse ECHA ja liikmesriikide pädevate asutuste vahelist koostööd, et tagada komiteede teaduslike arvamuste põhjalikkus ning vajadusel toetumine täiendavatele

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist

eriteadmistele. Samuti nähakse ette liikmesriikide kohustus nimetada komiteedesse rohkem liikmeid ning osaleda ameti järelevalves haldusnõukogu kaudu.

- ECHA finantsmudeli jätkusuutlikkuse suurendamine

Lihtsustatakse ECHA finantsmudelit, kaotades erinevate õigusaktide alusel kehtestatud eraldi eelarvete nõuded ning võimaldades ühtset ELi eelarvest rahastamist, et suurendada paindlikkust ja vähendada halduskoormust. Lisaks nähakse ette meetmed lõivude inflatsioonikohanduseks, uute tuluallikate uurimiseks ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtetele tasude ühtlustamiseks, et parandada ameti finantsmudeli jätkusuutlikkust.

ECHA alusmääruse eelnõu sisu peatükkide kaupa

I peatükk. Üldsätted (artiklid 1-4) määratleb määruse reguleerimisala ning ECHA õigusliku seisundi, asukoha (Helsingi) ja ülesanded. Uued sätted kajastavad ka ameti laiemat rolli ELi eri õigusaktide rakendamisel.

II peatükk. Ameti korraldus (artiklid 5-26) käsitleb ECHA sisemist korraldust ja juhtimisstruktuuri. Artikkel 5 annab üldise ülevaate ameti organitest, sh komiteedest. Artiklid 6–10 reguleerivad haldusnõukogu koosseisu, töökorraldust ja ülesandeid, mille eesmärk on tugevdada ameti juhtimist, parandada pettuse- ja tasude haldust ning suurendada koostööd ELi institutsioonide ja rahvusvaheliste partneritega. Artiklid 11 ja 12 puudutavad tegevdirektori ametisse nimetamist, töötingimusi ning kohustusi, sealhulgas teaduslike arvamuste koordineerimist ja ELi finantshuvide kaitsmist. Artiklid 13–16 sätestavad ameti komiteede (RAC, SEAC, MSC, BPC ja SCCS) ülesanded, koosseisu ja töökorralduse; oluline muudatus on nõue, et iga liikmesriik nimetaks vähemalt kaks liiget RACi ja SEACi, et suurendada nende töövõimekust. Lisaks käsitletakse raportööride, kaasraportööride ja ekspertide rolli. Artiklites 17–19 reguleeritakse foorumi koosseis, ülesanded ja liikmete kvalifikatsiooninõuded ning huvide deklareerimine. Järelevalve- ja rakendusküsimustega tegeleva foorumi koosseisus ja ülesannetes ei ole sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva REACH-määrusega (artikkel 86). Artiklid 20–26 sätestavad apellatsiooninõukogu koosseisu, menetluse ja pädevuse, samuti kaebuste esitamise ja läbivaatamise korra ning õiguse pöörduda ELi kohtute poole. Peatükk tugevdab ameti juhtimisraamistikku, suurendab läbipaistvust ja kohandab sisemist korraldust uute ülesannete täitmiseks.

III peatükk. Finantssätted (artiklid 27-33) sätestatakse nõuded ameti eelarve ja finantseerimise juhtimiseks, sealhulgas ühtse programmdokumendi koostamine (artikkel 27), eelarve koostamine, struktuur ja täitmine (artiklid 28–30), raamatupidamisaruanded ja eelarve täitmise heakskiitmine (artikkel 31). Lisaks sisaldab peatükk sätteid ameti finantseeskirjade kohta (artikkel 32) ning pettusevastase võitluse kohta (artikkel 33).

IV peatükk. Töötajad (artiklid 34-36) sätestatakse üldsätted töötajate kohta (artikkel 34), erieeskirjad lähetatud riiklike ekspertide ja muude töötajate kohta (artikkel 35) ning töötajatele kohalduvad privileegid ja immunitetid (artikkel 36).

V peatükk. Teave ja teabevahetus (artiklid 37-39) käsitleb ameti valduses olevat teavet ja teabevahetust. See hõlmab läbipaistvuse ja teabevahetuse eeskirju (artikkel 37), salastamata tundliku teabe kaitset käsitlevaid julgeolekueeskirju (artikkel 38) ning adressaatidele ameti otsuste kättetoimetamise korda (artikkel 39).

VI peatükk. Koostöö (artiklid 40-45)

VI peatükk reguleerib ECHA koostööd erinevate osapooltega. See hõlmab koostööd liikmesriikidega (artikkel 40), sidusrühmadega (artikkel 41), rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate isikutega (artikkel 42), samuti osalemist ELi teadusprogrammides (artikkel 43).

Lisaks sätestatakse suhted teiste ELi asutustega (artikkel 44) ja käsitletakse võimalikke arvamuste konflikte (artikkel 45).

VII peatükk. Delegeeritud volitused ja komiteemenetlus (artiklid 46-47) käsitletakse delegeeritud volitusi ja komisjonipoolse delegeerimisega seotud tingimusi (artikkel 46) ning komisjoni rakendamisevolituste suhtes kohaldatavat komiteemenetlust (artikkel 47).

VIII peatükk. Teiste õigusaktide muudatused (artiklid 48-51) sisaldab vajalikke sätteid ameti eelarve lahususe kaotamiseks ameti rakendatavates õigusaktides, st biotsiidimääruses, eelnevalt teatatud nõusoleku määruses ja püsivate orgaaniliste saasteainete määruses.

IX peatükk. Üleminekusätted (artiklid 52-53) sätestab üleminekusätteid. Artikkel 52 reguleerib tegevusdirektori, haldusnõukogu liikmete, riskihindamise komitee, sotsiaal-majandusliku analüüsi komitee, meresõiduohutuse komitee, bioloogilise mitmekesisuse komitee, foorumi ja töötajate tegevuse jätkumist üleminekuperioodil. Artikkel 53 käsitleb eelarvega seotud üleminekukorraldusi.

X peatükk. Üld- ja lõppsätted (artiklid 54-58) sisaldab lõppsätteid. Selles nähakse ette ECHA tegevuse korrapärane hindamine (artikkel 54), ameti vastutus (artikkel 55), peakorterileping (artikkel 56), erinevate keelte kasutuse kord (artikkel 57) ning määruse jõustumine (artikkel 58).

Lisad - ettepaneku kaks lisa sisaldavad loetelu asjakohastest ELi õigusaktidest, millega antakse ametile ülesandeid (I lisa), ja vastavustabelit, milles on sätestatud, kuidas viiteid käesoleva ettepanekuga välja jäetud REACH-määruse sätetele tuleb tõlgendada viidetena käesoleva määruse konkreetsetele sätetele (II lisa).

3. EL asja vastavus subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele

Määruse eelnõude õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114 (siseturu toimivuse tagamine). See on kooskõlas lihtsustamise Omnibus VI eelnõudega muudetavate EL õigusaktide (CLP-määrus, kosmeetikatoodete määrus ja väetisetoodete määrus) õigusliku alusega. Ka ECHA alusmääruse õigusliku aluse valikul on õigustatud keskenduda artiklile 114, kuna ECHA ülesanded tulenevad peamiselt REACH-määrusest, CLP-määrusest ja biotsiidimäärusest⁹ (umbes 80% tegevusest), mis reguleerivad siseturgu.

Ettepanekud on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, kuna algatuse üldeesmärki ei ole võimalik saavutada üksnes liikmesriikide meetmetega. Eelnõudega kaetud valdkondades (ohtlike ainete klassifitseerimine ja märgistamine, kosmeetikatooted ja väetisetooted) on vajalikud ühtsed EL reeglid, et soodustada kaupade vaba liikumist siseturul ja tagada tarbijakaitse ühtlane tase. Kemikaalide klassifitseerimine ja märgistamine on oma olemuselt piiriülene, sest tooted liiguvad vabalt siseturul. Riiklikud erisused tekitaksid killustatuse ja ebamõistlikke kulusid ettevõtjatele. Ka kosmeetikatoodete ja väetisetoodete regulatsioon puudutab kogu siseturgu. Ettepanekutega kavandatud meetmed on eesmärgi saavutamiseks proportsionaalsed ning aitavad vähendada ülemäärast halduskoormust, säilitades seejuures inimeste tervise ja keskkonna kaitse kõrge taseme. Lihtsustamise ettepanekud vähendavad dubleerimist, suurendavad õiguskindlust ja aitavad vältida, et liikmesriigid tõlgendavad nõudeid erinevalt.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 528/2012 biotsiidtoodete turulelaskmise ja kasutamise kohta

4. Esialgse mõjude analüüsi kokkuvõte

Komisjon ei ole eelnõude pakatile koostanud täielikku mõjuhindangut, kuna eesmärgiks seati kiiresti vähendada ettevõtjate halduskoormust ja ülemääraseid kulusid. Eelnõude juurde lisatud komisjoni talituste töödokument sisaldab kavandatud meetmete mõju analüüsi, mis põhineb ettevalmistavate konsultatsioonide käigus kogutud olemasolevatel andmetel ja teabel, sidusrühmadelt saadud kirjalikul sisendil ning varasematel analüüsidel (nt kõige olulisemate kemikaale käsitlevate õigusaktide toimivuskontroll, väetisetoodete mõjuhindangud, CLP-määruse läbivaatamise mõjuhindang ning detergentide määruse hindamine).

Sotsiaalne mõju

Ettevõtete halduskoormuse vähenemine, eriti VKEde puhul, loob eeldused vabastamaks ressursse tootearenduseks ja töökohtade loomiseks. Digitaalne märgistus võimaldab tarbijatele kättesaadavat ja ajakohasemat teavet toodete kohta. Võimalike riskidena tuleb arvestada, et digitaalsete lahenduste kasutamine võib jätta osa tarbijaid (nt eakad, digioskusteta inimesed) ja väiksemaid ettevõtteid ebasoodsasse olukorda. Liiga leebed eranditaotluse kriteeriumid ja pikad üleminekuperioodid CMR-ainete kasutamisega seoses võivad pikendada tarbijate kokkupuudet ohtlike ainetega.

Mõju majandusele

Eestis on umbes 700 kemikaalidega tegelevat ettevõtet (sh tootjad, importijad, levitajad) ja umbes 700 kosmeetikatoodetega tegelevat ettevõtet, millele laienevad CLP-määrusega kehtestatud nõuded. EL regulatsioonides nõuete täpsustamine ja ühetaoline rakendamine aitab säilitada ühtse turu terviklikkust ja loob ettevõtjatele EL siseturul võrdsed võimalused.

Komisjoni hinnangul võib CLP vorminõuete lihtsustamine tuua kokkuhoidu vähemalt 333 miljonit eurot, reklaaminõuete lihtsustamine ligikaudu 30 miljonit eurot aastas. Kosmeetikatoodete valdkonnas annab topeltteavituste kaotamine ja rahvusvahelise nomenklatuuri kasutamine märkimisväärset kokkuhoidu, mis on eriti oluline VKEdele. Väetisetoodete valdkonnas välditakse kattuvaid REACH-nõudeid, mille kulud võivad ulatuda 10-500 tuhande euron aine kohta, lisaks välditakse riiklikke registreerimistasusid, mis võivad ulatuda 50 000 euron toote/riigi kohta. Digitaalse märgistuse juurutamine nõuab ettevõtetelt investeeringuid infosüsteemidesse ja andmehaldusse. Üleminekuperioodid võivad mõneks ajaks vähendada turuinnovatsiooni survet, kuna olemasolevaid tooteid saab jätkuvalt turustada.

ECHA tegevuse tõhustamise tulemusel väheneb ettevõtjate jaoks ebakindlus, sest ohtlike ainetega hindamine ja tehtavad otsused on ühtsemad ja prognoositavamad. Kulude kokkuvõtte tuleneb ühtlustatud hindamisprotsessidest ja andmeplatvormidest (võlditakse dubleerimist).

Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Vormindusreeglite leevendamine ja digitaalse märgistuse võimaldamine peaks vähendama ümbermärgistamise ja -pakendamise vajadust, mis tähendab väiksemat pakendijäätmete hulka. Väetisetoodete lihtsustused võivad soodustada keskkonnasõbralikumate mikroorganismide kasutuselevõttu ja vähendada toitainete leostumist, millel on potentsiaalselt positiivne mõju mulla mikrobioloogilisele mitmekesisusele ja väetiste efektiivsusele. Kosmeetikatoodete eranditaotluste kriteeriumite ja tähtaegade ning üleminekuperioodide pikendamise seoses tuleb võimalik riskina silmas pidada, et see ei suurendaks tarbijate kokkupuudet CMR-ainetega. Samuti ei tohiks kavandatavad lihtsustused (nt teavituskohustuste kaotamine) vähendada järelevalve tõhusust, et vältida negatiivseid mõjusid inimeste tervisele ja keskkonnale. Ohtliku aine klassifikatsiooni muutmise korral nõuab märgistuse ajakohastamine pakendite ja etikettide ümbertrüki ning laovarude ümberkorraldamist. Kehtiv 6-kuuline

tähtaeg on selleks liiga lühike ning võib põhjustada suurtes kogustes jäätmeid. Pikem tähtaeg (nt 12 kuud) võimaldab ettevõtetel kasutada olemasolevad varud ära ja uuendada märgistust uue tootmistsükli käigus – see vähendab nii kulutusi kui ka keskkonnamõjusid. Pikem tähtaeg märgistuse ajakohastamiseks ei muuda turul olevaid tooteid tervisele ohtlikumaks, sest tarbijatooted on valdavalt madala riskiga (nt kosmeetika, puhastusained) ning nende puhul peamised ohutusteed ei muutu sageli ja ei nõua kiireloomulist sekkumist. CMR-ainete puhul esinevad terviseriskid pikaajalisema kokkupuute korral ja tegemist ei ole enamasti akuutse mürgistusohuga. Samuti säilivad muud meetmed ohutuse tagamiseks, näiteks tuleb viivitusega ajakohastada ohutuskaarte ning ohutusteavet on võimalik anda ka muude kanalite kaudu (sh digitaalse tootemärgistuse kaudu).

Samamoodi ei kaasne olulisi terviseriske sellega, et nähakse ette kindlad üleminekuperioodid keelatud või piiratud kasutusega CMR-aineid sisaldavate kosmeetikatoodete turult eemaldamiseks. Keelatud aineid sisaldavad kosmeetikatooted, mis on turul enne uute piirangute jõustumist, on tavaliselt kasutusel olnud juba aastaid ilma tõendatud vahetu tervisekahjuta. Seega ei too nende järkjärguline kõrvaldamine 12–24 kuu jooksul kaasa olulist lisariski võrreldes kohese keeluga. Kui aine on klassifitseeritud keelatuks, ei tähenda see automaatselt, et juba turul olev toode põhjustaks kohest ja kõrget terviseriski. Tegemist on pigem ettevaatusprintsibiist lähtuva piiranguga. Üleminekuperioodid annavad tootjatele võimaluse reformuleerida tooted, testida uusi koostisi ning tagada, et turule jäävad ainult ohutud alternatiivid. 12 kuud üleminekuperiood toodete turule laskmiseks tagab, et uusi keelatud ainega tooteid enam ei toodeta ja turule ei panda, vähendades järk-järgult tarbijate kokkupuudet. 24 kuud turult eemaldamiseks võimaldab olemasolevad laovarud müüa ja vältida suurte koguste kasutuskõlblike toodete hävitamist, mis oleks nii majanduslikult kui ka keskkonnale kahjulik.

ECHA töökorralduse ja rahastamise jätkusuutlikkuse parandamine aitavad kaasa ohtlike ainete teadusliku hindamise tõhustamisele ning seeläbi suurendavad elanikkonna tervise- ja keskkonnakaitset. Avalikkuse usaldus teaduslike arvamuste vastu kasvab, kui vältida vastuolusid eri ametite vahel. Parema riskihindamine ja järelevalve aitavad vältida ohtlike kemikaalide sattumist keskkonda. ECHA uued ülesanded, nt veepoliitika direktiivide ja pakendite regulatsiooni raames, toetavad otseselt veekaitset, jäätmete vähendamist ja ringmajanduse eesmärgi. ECHA roll POSide (püsivate orgaaniliste saasteainete) ja biotsiidide valdkonnas aitab vähendada ohtlike ainete pikaajalist mõju ökosüsteemidele.

Mõju regulatiivsetele kohustustele ja halduskoormusele

Eelnõud ei too ettevõtjatele kaasa uusi kohustusi. Lihtsustamise tulemusel muutub kemikaalidele kohaldatav õigusraamistik selgemaks, väheneb korduva aruandluse ja dubleerivate nõuete hulk. Väetisetoodete määruse muudatused kaotavad REACH-määruse kohase topeltregistreerimise nõude. CLP-määruse muudatused vähendavad ülemääraseid märgistus-, reklaami ja kaugmüügi nõudeid. Kosmeetikatoodete puhul lihtsustatakse eranditaotluste esitamist ja vähendatakse teavituskohustusi (nt kaotatakse nanomaterjalide eelteavitamise kohustus).

ECHA keskselt hallatavad infoportaalid aitavad vähendada ettevõtete halduskoormust, sest hindamised ja aruandlus muutuvad standardiseeritumaks, digiplatvormid ühtlustavad andmevooge ja paraneb juurdepääs kemikaalidega seotud ohte käsitlevale ajakohastatud teabele.

Mõju riigiasutuste töökorraldusele ja riigieelarvele

Eestis täidab kemikaaliseadusest tulenevalt CLP-määruse kohaseid pädeva asutuse ülesandeid Terviseamet. Pädeva asutuse peamiseks ülesanneteks on ainete klassifikatsiooni ja märgistuse

harmoneerimiseks toimikute koostamine, kemikaalikäitlejate ja teiste huvitatud osapoolte nõustamine ning riikliku kasutajatoe ülesannete täitmine. Samuti kavandab ja koordineerib Terviseamet järelevalvet CLP-määruse nõuete täitmise üle. Kosmeetikatoodete määruse kohaseid pädeva asutuse ülesandeid täidab samuti Terviseamet rahvatervishoiu seadusest tulenevalt. Terviseamet teostab järelevalvet kosmeetikatoodete turuleviimise ja ohutuse üle ning rakendab vajalikke meetmeid määrusest tulenevate nõuete täitmise tagamiseks. Väetisestoodete määrusest tulenevaid pädeva asutuse ülesandeid täidab Põllumajandus- ja Toiduamet.

Digitaalsele märgistusele üleminek võimaldab pikemas perspektiivis tooteinfo järelevalvet tõhusamalt hallata, väheneb dubleeriv aruandlus ning järelevalve muutub efektiivsemaks.

Liikmesriikidel tekib kohustus nimetada rohkem liikmeid RAC-i ja SEAC-i komiteedesse, mis tähendab riigi tasandil lisakoormust sobiva ekspertiisi leidmisel. Komiteeliikmed ei pea olema pädeva asutuse töötajad, vaid võivad olla ka ülikoolide või teadusasutuste eksperdid. Seega ei kaasne Eesti pädevatele asutustele otseselt täiendava personali värbamise vajadust. Samuti katab ECHA komiteede töös osalemisega ja toimikute hindamisega seotud kulud (nt raportööri töötasud, reisikulud jne). Eesti jaoks on komiteede liikmete kohustusliku nimetamisega seoses peamiseks probleemiks sobiva kvalifikatsiooniga ekspertide puudus.

ECHA katab komiteede töös osalemisega ja toimikute hindamisega seotud kulud (nt raportööri tasud, reisikulud), kuid Eesti jaoks kujuneb peamiseks probleemiks sobiva kvalifikatsiooniga ekspertide vähesus.

EL tasandil aitavad ECHA alusmäärusega kavandatavad muudatused parandada ECHA rahastamise jätkusuutlikkust ja läbipaistvust. ECHA tegevusi rahastatakse kahest allikast - ettevõtjatelt saadavad tasud ja lõivud (REACH-määruse ja biotsiidimääruse alusel) ning ELi eelarvest eraldatav toetus. Senine süsteem on keeruline, kuna ECHA-l on eri õigusaktidest tulenevalt kolm eraldiseisvat eelarvet REACH ja CLP-määrusest, biotsiidimäärusest ja keskkonnaõigusaktidest tulenevate ülesannete täitmiseks. Eraldiseisvad eelarvevood piiravad agentuuri paindlikkust ja suurendavad halduskoormust (raamatupidamine, aruandlus, personalijuhtimine). Selle mudeli ebaefektiivsust on kritiseerinud ka Euroopa Kontrollikoda (2020). Samuti on probleemiks tasude ettearvamatuse laekumine. ECHA alusmäärusega liidetakse erinevad eelarved üheks ühtseks ELi panusest ja tasudest rahastatavaks eelarveks ning kaob nõue hoida rangelt eraldi eelarverežiime erinevatest õigusaktidest tulenevate ülesannete täitmiseks. Samuti saab ECHA võimaluse hoida piiratud reservfondi tasudest ja lõivudest, et katta tulu kõikumisi.

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Otsene mõju puudub riigi julgeolekule ja välissuhetele puudub. ECHA alusmäärus sätestab selgemad reeglid ECHA tegevuseks rahvusvahelises mõõtmes, sh volitused osaleda rahvusvahelistes tegevustes, võimalus teha koostöölepinguid ja projekte kolmandate riikidega, kohustus tagada läbipaistvus ja kooskõla ELi poliitikaga.

5. Eesti seisukohad ja nende põhjendused

Eelnõu, millega muudetakse CLP-määruse kohaldamiskuupäevasad ja üleminekuaega COM(2025)526

- 1) Eesti toetab, et ohtlike ainete klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist käsitlevas määruses lükatakse edasi rakendustähtaeg sätetel, mis käsitlevad ainete märgistusel oleva teabe uuendamist, märgistuselementide vormindamist, ohtlike ainete reklaami ja kaugmüügi korral nõutud ohutusteavet ning kütusepumpade märgistamise nõudeid, kuna nende sätete osas on kavas nõudeid leevendada.

Selgitus:

Eelnõuga COM(2025) 526 lükatakse edasi osade ohtlike ainete klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist käsitleva määruse (CLP-määruse) sätete rakendamine, mille osas eelnõuga COM(2025) 531 on tehtud ka lihtsustamise ettepanekud. Edasilükkamine puudutab CLP-määruses ette nähtud ümbermärgistamise tähtaegasad, reklaami nõudeid (artikkel 48), kaugmüügi nõudeid (artikkel 48a) ja nõudeid kütusepumpade märgistamise kohta. Nende sätete algne kohaldamise tähtaeg oli 1. juuli 2026. Aasta võrra lükatakse edasi ka algselt 1. jaanuarist 2027 rakenduma pidanud kohustuslikke vorminõudeid puudutavad sätted (artikli 31 lõige 3 ja I lisa asjakohased jaod). Kõikide nende sätete puhul on ettepanek näha ette uus kohaldamise tähtaeg 1. jaanuar 2028. Selleks, et ettevõtjatel oleks õigusselgus uuendatud nõuete vabatahtliku kohaldamise kohta, on muudetud üleminekusätete alguskuupäevi ning viidud need kooskõlla edasilükatud kohaldamise alguskuupäevadega. Peame tähtaegade edasilükkamist põhjendatuks, et vältida samade nõuete osas erinevate rakendustähtaegade kohaldamist ja põhjendamatute kulutuste tegemist muudetavate nõuete rakendamiseks.

Eelnõu, millega lihtsustamise eesmärgil muudetakse CLP-määrust, kosmeetikatoodete määrust ja väetisetoodete määrust COM(2025)531 (Omnibus VI)

- 1) Eesti toetab ohtlikke aineid sisaldavate keemiatoodete märgistusnõuete leevendamist ning rangete vormindusnõuete (tähtede miinimumsuurus, valge taust, rea- ja tähevahed, kirjatüübi nõuded) asendamist üldisemate nõuetega märgistuse loetavusele. Toetame pakendi märgistusel digitaalsete kontaktandmete lisamist, mis võimaldab tarbijal tarnijaga ühendust võtta mistahes asjakohase ja ligipääsetava veebisuhtluskanali kaudu.

Selgitus:

CLP-määruse 2024.a jõustunud muudatustega kehtestati ohtlike ainete märgistusele ranged vormistusnõuded, mille eesmärgiks on tagada märgistuse loetavus (nt minimaalne kirjasuurus, reavahe, must-valge nõue). Rangematele nõuetele vastukaaluks muudeti paindlikumaks muid märgistuse esitamise nõudeid (nt volditava märgistuse ja digimärgistuse kasutamise võimalus ja erandid väikepakenditele). Komisjoni läbiviidud konsultatsioonid sidusrühmadega näitavad, et tegelikkuses on paindlikkus siiski oluliselt vähenenud ning eri EL õigusaktidest tulenevad toodete märgistusnõuded teevad keerukaks kogu nõutud info esitamise pakendimärgistusel. Seetõttu oleme valmis kaaluma paindlikumat lahendust, millega sätestatakse **üldised nõuded märgistuse loetavusele ja kaotatakse jäigad vormistusnõuded** (art 31 lg 3, lisa I 1.2.1.4–1.2.1.5). See aitaks vähendada tarbetut ümbermärgistamist, pakendijäätmeid ja kulusid, eelkõige VKEdele. Samas on oluline säilitada lihtsustamise ja tarbijaohutuse vaheline tasakaal.

Ühe võimalusena võiks mõiste „loetavus“ täpsustada juhistes, tagamaks tarbijate ja järelevalveasutuste jaoks piisav õigusselgus (näiteks 2024. aastal kehtestatud täpsemad vormindusreeglid võiks viia juhistesse). Samuti peame põhjendatuks alla 10 ml väikepakenditele erandite tegemist (lisa I 1.5.2.4).

Eesti toetab **digitaalse märgistamise** laiemat kasutamist, mis aitab vähendada halduskoormust ja lihtsustab info kättesaadavust. Oluline on leida mõistlik tasakaal lihtsustamise ja olulisele teabele juurdepääsu säilitamise vahel, et tarbijatel ja turujärelevalveasutustel oleks tarnijate kontaktandmetele jätkuvalt võimalik selgel ja usaldusväärsel viisil juurde pääseda. Samuti on oluline, et digitaalset märgistust puudutav lähenemine oleks eri EL õigusaktides ühtlustatud (nt tuleks arvesse võtta digitaliseerimise ja ühtsete spetsifikatsioonide lihtsustamise (Omnibus IV) ettepanekuid¹⁰). Nõustume komisjoni ettepanekuga ((Art 17(1), Annex I 1.6)), mille kohaselt kehtiva postiaadressi ja telefoninumbri nõude asemel peaks märgistusel olema „digitaalne kontakt“ (ajakohane ja ligipääsetav veebisuhtluskanal, mille kaudu saab tarnijaga ühendust võtta või temaga suhelda ilma registreerimise või rakenduse allalaadimiseta). Digitaalsed kontaktandmed peaks võimaldama kasutajal tarnijaga ühendust võtta ja temaga suhelda ka väljaspool tööaega, kasutades ära digitaalsete tehnoloogiate mitmekesisust (sh vestlused, vestlusrobotid, e-kirjad). Detailsemad juhised on kavas välja töötada järelevalveasutuste koostöös.

- 2) Peame oluliseks, et ohtlike ainete märgistamise nõuete ning menetluste lihtsustamine ei suurendaks tervise- ja keskkonnanriske. Leiame, et määruses tuleb säilitada tähtaeg, mille jooksul tarnijatel on kohustus aine klassifikatsiooni muutmise korral uuendada toodete märgistust. Toetame kehtiva 6-kuulise tähtaja pikendamist maksimaalselt 12 kuule.**

Selgitus:

Aine või segu klassifikatsiooni või märgistuse muutmise korral, mille tulemuseks on uue ohuklassi lisamine või rangem klassifikatsioon või mis nõuab uue lisateabe esitamist märgistusel, on **tarnijatel kohustus märgistus ajakohastada** põhjendamatu viivitusega ja igal juhul hiljemalt **6 kuu jooksul** uue hindamise tulemuste selgumisest (art 30 lg 1). Nõustume, et kehtiv 6-kuuline tähtaeg märgistuse uuendamiseks võib olla ebarealistlik, kui tegemist on keerukate tarneahelatega. Oleme valmis kaaluma paindlikumat lahendust, kuid õigusselguse huvides tuleks siiski säilitada õigusaktis kindel tähtaeg, mis võiks olla pikem kui kehtivas õigusaktis ette nähtud 6 kuud (näiteks 9–12 kuud). Juhul, kui eelnõuga sätestatav tähtaeg on pikem kui 12 kuud, siis võiks kaaluda diferentseeritud lähenemist kõrgeima riskiga ainetele (CMR-ained ja endokriinfunktsiooni kahjustavad kemikaalid, mille puhul on märgistuse õigeaegne ajakohastamine tervisekaitse seisukohalt eriti oluline). Euroopa Komisjoni pakutud uus sõnastus, mille kohaselt märgistust tuleb uuendada põhjendamatu viivitusega sätestamata konkreetset tähtaega, ei anna tarbijatele piisavat õiguskindlust ja selgust järelevalve seisukohalt. Märgistuse ajakohastamiseks ette nähtud tähtaja pikendamine ei too kaasa olulisi terviseriske, kuivõrd enamasti ei ole tegemist akuutse terviseohuga ja terviseriskid võivad tekkida pikemal kokkupuutel. Samuti säilivad muud meetmed ohutuse tagamiseks, näiteks tuleb viivitusega ajakohastada ohutuskarte ning ohutusteavet on võimalik anda ka muude kanalite kaudu (sh digitaalse tootemärgistuse kaudu).

¹⁰ [Digitalisation and alignment of common specifications - European Commission](#)

- 3) Saame nõustuda, et ohutusalase teabe esitamise kohustus kehtib ainult juhul, kui ohtlike ainete reklaam ja kaugmüügi pakkumised on suunatud üldsusele. Nõustume, et üldsusele suunatud reklaamis ei ole nõutud märgistuselementide ja kogu ohutusteabe esitamine, vaid lisatakse üldine ohuteavitus, millega tarbijat suunatakse tutvuma tootemärgistuse ja -kirjeldusega.

Selgitus:

2024. a jõustunud CLP-määruse muudatusega kehtestati täiendavad nõuded **ohtlike ainete reklaamile**, sealhulgas märgistuselemendid ja ohutusteave, mida tuleb reklaamides esitada (art 48). Lisati ka uued nõuded **kaugmüügile** (art 48a), mille kohaselt kaugmüügi pakkumistes tuleb selgelt esitada täielik märgistusteave. Eesti toetab komisjoni ettepanekut, et neid nõudeid kohaldatakse edaspidi vaid üldsusele (tavatarbijale) suunatud reklaamile ja kaugmüügile. Professionaalidele mõeldud n.ö ettevõttelt ettevõttele (B2B) reklaami ja kaugmüügi puhul on vajalik info kaetud juba REACH-määruse nõuete ja ohutuskaartide kaudu. Nõustume ka üldsusele suunatud reklaami nõuete lihtsustamisega selliselt, et esitatud ei pea olema kogu ohutusinfo, vaid piisab lühikesest ohutusmeeldetuletusest (näiteks „Lugege enne kasutamist alati etiketti ja tooteteavet“). See peaks tagama proportsionaalse lähenemise ning hoidma ära tarbija teabega üлекоormamise (eriti digi- ja audioformaadis reklaamides). Kaugmüügipakkumiste puhul samas on oluline säilitada põhimõte, et tavatarbija saab enne ostu piisava ohutusteabe ja üldsusele suunatud kaugmüügi pakkumistele säilitatakse 2024.a jõustunud nõuded. Selguse huvides võiks eelnõus kaaluda mõistete täpsustamist, et paremini eristada digitaalse reklaami ja kaugmüügi pakkumise nõuete kohaldamisala.

- 4) Eesti toetab kosmeetikatoodetes kantserogeensete, mutageensete ja reproduktiivtoksiliste ainete kasutamiseks erandi tegemise aluseks olevate tingimuste lihtsustamist. Nõustume, et erandi taotlemisel ei ole kohustuslik käsitleda eraldi tingimusena toiduohutuse nõuetele vastavust, kuid tarbijaohutuse komitee võtab seda arvesse kosmeetikatoote ohutuse hindamisel, kui see on asjakohane arvestades kosmeetikatoote kasutustingimusi ja kõiki asjakohaseid kokkupuuteviise, sealhulgas juhuslik allaneelamine või sissehingamine. Nõustume, et erandite menetlemisel võetakse alternatiivide hindamisel kasutusele kriteeriumid, mis võimaldavad arvesse võtta ka majanduslikke ja keskkonnakaitse aspekte.

Selgitus:

Kosmeetikatoodete artikli 15 muudatused säilitavad senise põhimõtte, et 1. ja 2. kategooria CMR-ainete kasutamine kosmeetikatoodetes on keelatud, välja arvatud juhul, kui on esitatud eranditaotlus ja täidetud kindlad tingimused. Kehtivas artikli 15 lõikes 2 on sätestatud neli kriteeriumi (a–d), mille alusel võib CMR-ainet (mis on tavaliselt keelatud) kosmeetikatoodetes kasutamiseks lubada, tingimusel et: a) aine vastab ELi toiduohutusunõuetele, b) sobivaid alternatiivseid aineid ei ole saadaval, c) aine kasutamise taotlus on esitatud konkreetseks otstarbeks ja kindlaksmääratud kokkupuutetingimustega ning d) tarbijaohutuse komitee on seda hinnanud ja leidnud, et see on ohutu. Komisjon teeb ettepaneku vähendada kriteeriumeid neljalt kahele: kustutatakse toiduohutusunõuetele vastavuse kriteerium ning liidetakse kriteeriumid c) ja d), kuna kokkupuutetingimusi ja ohutushindamist käsitletakse tarbijaohutuse komitee arvamuses praktikas alati koos. Seega jääb alles kaks põhikriteeriumi: 1) sobivaid alternatiivseid aineid ei ole saadaval ja 2) tarbijaohutuse komitee on andnud positiivse ohutuarvamuse määratletud kasutus- ja kokkupuutetingimuste alusel.

Saame nõustuda **erandikriteeriumite lihtsustamisega**, sh toiduohutusnõuete kriteeriumi kustutamise ja kriteeriumide c) ja d) ühendamisega. Toiduohutusnõuete kriteeriumi kohaldamine eranditaotluse eeltingimusena ei pruugi olla proportsionaalne ja on tekitanud ettevõtjatele tarbetut halduskoormust, arvestades kosmeetikatoodete ja toidu erinevaid kokkupuuteteid ja riskiprofiile. Arvestades teaduse ja tehnoloogia arengut kasutatakse kosmeetikatoodetes üha enam aineid, mis ei esine toidus. Toiduohutuse nõude kohaldamine sellistele ainetele ei ole alati asjakohane ning võib viia põhjendamatult rangete piiranguteni, ilma et see suurendaks toodete ohutust. Tarbijaohutuse komitee hindab juba praegu aine ohutust kosmeetikatoodetes kõigi asjakohaste kokkupuuteteede põhjal, sealhulgas juhusliku allaneelamise või sissehingamise korral ning arvesse võetakse ka olemasolevaid riskihinnanguid teistes valdkondades (sh toiduohutuse valdkonnas). Seetõttu ei vähenda toiduohutusnõuetele vastavuse kriteeriumi eemaldamine kosmeetikatoodete ohutust, kuivõrd erand CMR-aine kasutamiseks kosmeetikatootes selleks kindlaks määratud tingimustel on võimalik ainult siis, kui aine ohutus kosmeetikatootes kasutamiseks on üheselt tõestatud ja seda kinnitab tarbijaohutuse komitee ohutushinnang. Kriteeriumide (c) ja (d) liitmine suurendab õiguskindlust ja aitab muuta hindamisprotsessi sujuvamaks, kuivõrd luuakse suurem selgus, et kasutusspetsifikatsioonid on osa tarbijaohutuse komitee ohutushindamisest.

Komisjon on teinud ettepaneku **sobivate alternatiivide** hindamisel võtta arvesse ka majanduslikku tasuvust ja keskkonnariskide üldist vähenemist. Nõustume, et majanduslike ja keskkonna aspektide arvesse võtmine võib olla põhjendatud, kuid peamine rõhk peaks jääma inimeste tervise kaitsele. Nõustume, et sobivate alternatiivide hindamisel võiks lähtuda laiemast määratlusest, potentsiaalselt hõlmates alternatiivseid meetodeid või alternatiivide kombinatsioone, et tagada praktiline ja tulevikukindel raamistik. Eelistame määruses sätestatud kriteeriumite täpsustamiseks juhendmaterjalide kasutamist, kuivõrd kõiki detaile on keeruline õigusaktis endas lahti kirjutada. Selline paindlikkus võimaldab kiiremini kohaneda teadus- ja tehnika-arenguga.

Toetame **looduslike kompleksainete** ohutuse hindamiseks selge raamistiku loomist, mille kohaselt hindab tarbijaohutuse komitee klassifitseeritud komponentide ohutust tegelikes kasutustingimustes, võimaldades samal ajal paindlikkust juhtudel, kus kokkupuude või risk on minimaalne. Oluline on vältida olukorda, kus ühe komponendi CMR-1 klassifikatsioon viiks automaatselt sadade looduslike kompleksainete (nt aroomiõlide) keelustamiseni, mis tooks kaasa ebaproportsionaalsed kulud ja tarneahela häiringud. Keskendumine valmistoote ohutusele tagab, et tarbijate kaitsetase säilib, vältides samal ajal tarbetuid piiranguid looduslikele kompleksainetele. Samuti peame põhjendatuks täpsustusi, mis puudutavad ainete **klassifitseerimist kokkupuuteviisi** alusel, mille kohaselt ei tohiks aine klassifitseerimine CMR-aineks üksnes suukaudsel kasutamisel või sissehingamisel automaatselt tähendada keeldu kosmeetikatoodetes. Sellisel juhul peaks aine kasutamine olema lubatud, kui tarbijaohutuse komitee positiivne arvamus kinnitab ohutust kavandatud kasutustingimustes, sealhulgas juhtudel, kus võib esineda juhuslik allaneelamine või sissehingamine. Selline lähenemine tagab tarbijate kõrge kaitsetaseme, vältides samas ebaproportsionaalseid piiranguid.

Üldiste koostisosade sõnastiku asemel ühtse rahvusvaheliselt tunnustatud nomenklatuuri kasutusele võtmine koostisosade nimetuste peamise allikana (art 19 ja 33) võiks suurendada õiguslikku selgust ja lihtsustada järelevalvet. Sobivaks rahvusvaheliseks nomenklatuuriks on näiteks *International Nomenclature of Cosmetic Ingredients (INCI)*. Ühtlase rakendamise tagamiseks võib osutuda vajalikuks ka juhendite või selgitavate märkuste väljatöötamine.

Nõustume uue art 14a lisamisega, mille eesmärk on kehtestada selge ja eraldi menetlus värvainete, säilitusainete ja UV-filtrite lisamiseks kosmeetikatoodete määruse IV–VI lisadesse. Samuti on põhjendatud artikli 22 muudatus, mis vabastab liikmesriigid kohustusest esitada iga nelja aasta järel aruandeid turujärelevalve tegevuse kohta, kuna ametiasutused ja komisjon

saavad vajaliku info kiiresti ja tõhusalt kätte uue elektroonilise süsteemi ICSMS kaudu, mis võimaldab jagada andmeid toodete, katsetulemuste, ettevõtjate ja võetud meetmete kohta.

- 5) **Toetame kosmeetikatoodetes keelatud ja piiratud kasutusega ainete loetelude ajakohastamiseks selgete menetlustähtaegade kehtestamist. Leiame, et eranditaotluse esitamiseks ning keelatud ja piiratud kasutusega ainete loetelude ajakohastamiseks ette nähtud tähtajad ning toodete turult eemaldamiseks ette nähtud üleminekuperioodid on põhjendatud.**

Selgitus:

Toetame kindla **tähtaja kehtestamist eranditaotluste esitamiseks** CMR-ainete kasutamiseks kosmeetikatoodetes (art 15 lg 3). Komisjoni ettepanekus ettenähtud tähtaeg 3 kuud CMR-aine CLP-määruse alusel harmoniseeritud klassifikatsiooni lisamise jõustumisest on meie hinnangul piisav. Praegu kehtiva korra järgi muutub aine kosmeetikas automaatselt keelatuks samal päeval kui uus klassifikatsioon jõustub, mistõttu peab eranditaotlus olema sisuliselt esitatud juba selleks hetkeks. See aga ei jäta turuosalistele tegelikku aega vajalike andmete kogumiseks ja taotluse ettevalmistamiseks ning tekitab ebaproportsionaalset koormust, eriti VKEdele. Komisjonile ja tarbijaohutuse komiteele jääb endiselt 12 kuud esitatud eranditaotluse hindamiseks, mistõttu ettepanek ei pikenda menetlusaegu, vaid muudab süsteemi realistlikumaks ja kõigile osapooltele õiglasemaks, säilitades samal ajal kõrge tervisekaitse taseme.

Kui aine klassifitseeritakse CLP-määruse alusel CMR-aineiks, on **komisjon kohustatud 18 kuu jooksul kohandama kosmeetikatoodete määruse lisasid** (nt II lisa – keelatud ained, III lisa – piiratud kasutusega ained) vastava staatuse kajastamiseks delegeeritud õigusaktide kaudu (art 15 lg 5). Leiame, et 18-kuuline tähtaeg on asjakohane, kuna see tagab tasakaalu eranditaotluse hindamiseks vajaliku aja ning tööstuse kohanemisvajaduse vahel. Tervisekaitse tagamiseks on komisjonil võimalik põhjendatud juhtudel kasutada ka kiirmenetlust.

Toetame **üleminekuperioodide** kehtestamist keelatud või piiratud kasutusega CMR-aineid sisaldavate kosmeetikatoodete, mis olid kasutusel enne klassifitseerimise otsust, turult eemaldamiseks (art 15 lg 7). Ettepaneku kohaselt võib selliseid tooteid turule panna kuni 12 kuud ja turul kättesaadavaks teha kuni 24 kuud vastava aine lisamisest keelatud ainete või piiratud kasutusega ainete loetellu. Need üleminekuperioodid ei ole omavahel kumuleeruvad ning nii keelatud kui ka piiratud kasutusega ainete puhul tuleb nõuetele mittevastavad tooted igal juhul turult eemaldada hiljemalt 2 aasta jooksul. Üleminekusätted on vajalikud, et tagada regulatiivne sidusus ja õigusselgus, võimaldades ettevõtjatel oma tooted ja tootmisprotsessid uute nõuetega kooskõlla viia ning pädevatel asutustel järelevalvet planeerida ja rakendada. Üleminekuperioodide kehtestamisel peab leidma tasakaalu tarbijate tervisekaitse, õiguskindluse ning praktilise teostatavuse vahel. Leiame, et komisjoni ettepanek on üldiselt tasakaalustatud. Teaduslikult ei ole leidnud kinnitust, et kontrollitud ja kindlaks määratud üleminekuperioodi jooksul lühiajaline madalas kontsentratsioonis CMR-ainete sisaldus kosmeetikatoodetes oleks tervisele ohtlik, eriti arvestades kosmeetikatoodetele kehtivaid rangeid ohutusnõudeid, mis on oluliselt rangemad võrreldes muude tarbijatoodetega. Oleme samas valmis kaaluma ka lühemaid üleminekuperioode, mis aitaks vähendada tarbijate kokkupuudet CMR-ainetega ja tugevdada ennetavat lähenemist.

- 6) **Toetame nanomaterjale sisaldavate kosmeetikatoodete eelregistreerimise kaotamist, kuivõrd nende ohutuse hindamine ja läbipaistvus on tagatud õigusaktides ette nähtud muude meetmetega nagu üldine tooteteavitus ning tootja kohustus viia läbi ohutushindamine ja koostada toote ohutusaruanne.**

Selgitus:

Nõustume nanomaterjale sisaldavate kosmeetikatoodete eraldi teavitamiskohustuse kaotamist (art 16), kuna vajalik teave on kättesaadav üldise tooteteavituse kaudu artikli 13 alusel ning Euroopa veebipõhises kosmeetikatoodete teavitamise portaalis (CPNP). Selline lahendus tagab nii teabe läbipaistva kättesaadavuse kui ka tõhusa turujärelevalve, vältides samas tarbetut halduskoormust tööstuse jaoks. Vastutava isiku kohustus tagada ohutus jääb kehtima ohutushindamise ja toote ohutusaruande kaudu, kus käsitletakse ka nanomaterjalide võimalikku riski.

- 7) Eesti toetab väetisetootesse lisatud ainete registreerimise nõuete lihtsustamist ning ühtlustamist REACH-määruse üldeeskirjadega, mille tulemusel ei pea väikeses koguses aineid registreerima. Toetame väetisetoote tootjate ja teiste turuosapoolte kohustust esitada ja teha kättesaadavaks elektroonilisel kujul vastavusdeklaratsioonid ning vastavushindamisega seotud muid dokumente, samuti kohustust lisada toote pakendile või saatedokumenti digitaalsed kontaktandmed ning nende muudatuste kohaldamiseks ettenähtud üleminekuaega.**

Selgitus:

Eelnõus on tehtud ettepanek tühistada ELi väetisetoodete määruses 2019/1009 sätestatud nõue, et ELi väetisetoodetes kasutatavad ained tuleb sõltumata kogusest ikkagi REACH-is registreerida. Edaspidi jäävad kehtima üldised REACH-i reeglid (sh kogusest sõltuvad registreerimise nõuded). Komisjoni hinnangu kohaselt oleks registreerimise nõuete lihtsustamise tulemusel ELi väetisetoodete ohutus endiselt tagatud. Hetkel võib selle hinnanguga nõustuda, kuid kui eelnõu menetlemise käigus ilmneb uusi tõendeid selle kohta, et väikeses koguses ained (alla 1 tonni aastas toodetud või imporditud) võivad olla ohtlikud inimese või looma elule või tervisele, tuleb ohutuse kaitsmisele jätkuvalt suurt tähelepanu pöörata ning eelnõus leida lahendus ohutuse tagamiseks.

EL-i väetisetoodete määruse 2019/1009 sätted ei võimalda täielikult uute tehnoloogiate kasutamist ja menetluste digitaliseerimist. Muudatuse ettepanekud, mis toetavad määrusest tulenevate aruandlus- ja teabevahetusnõuete digitaliseerimist (nt elektroonne vastavusdeklaratsioon, digitaalse kontakti kohustus) on kooskõlas üldiste digitaliseerimise suundumustega, edasine digitaliseerimine tooks kaasa kulude kokkuhoiu, hõlbustaks suhtlust ja dokumentide liikumist erinevate osapoolte vahel. Määrusest tulenevate kohustuste ja nõuete rakendamiseks tuleb ette näha piisav üleminekuaeg. Oleme nõus eelnõus pakutud 2-aastase ülemineku perioodiga pärast määruse jõustumist.

- 8) Toetame Euroopa Komisjonile volituste andmist kehtestada väetisetootes kasutatavate mikroorganismide ohutuse ja agronoomilise tõhususe kriteeriumid ning nende hindamise metoodika. Peame vajalikuks selle metoodika alusel tootja ja teavitatud asutuse hinnatud mikroorganismide kohta info avaldamist turujärelevalve eesmärgil Euroopa Komisjoni poolt, kes peab väetistes lubatud mikroorganismide loetelu regulaarselt täiendama, et väiksematel ettevõtetel oleks lihtsam uusi tooteid turule lasta. Eesti ei toeta kehtiva nõude kaotamist, mis kohustab väetisetoodete erinevates koostisainete kategooriates muudatuste tegemiseks koostama eraldi delegeeritud õigusakte, välja arvatud juhul, kui tehakse täpselt sama või sisult sarnane muudatus mitmes kategoorias.**

Selgitus:

Toetame EL-i väetisetoodete määruse 2019/1009 artikli 42 alusel komisjonile sama määruse lisade muutmiseks antud volituse laiendamise ettepanekut, millega antakse komisjonile õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte mikroorganismide ohutuse ja agronoomilise tõhususe kriteeriumide ning nende hindamise metoodika kirjeldamiseks. Komisjonile antud volitus on sõnastatud nii, et see täpsustab, mida kriteeriumid ja metoodika peab võimaldama kontrollida ning mida vähemalt peab arvesse võtma. Samas leiame, et tuleb leida lahendus sellele, kuidas muudatuse rakendamise järgselt saada teavet ELi kriteeriumite kohaselt hinnatud mikroorganismide kohta ehk milliseid mikroorganisme tohib tulevikus taimede biostimulaatorites kasutada. Tuleb pöörata tähelepanu mikroorganismide positiivse loetelu (CMC 7 loetelu) regulaarsele täiendamisele näiteks uuringu tellimise teel. Kehtivate volituste alusel saab komisjon üksnes mikroorganismide positiivset loetelu täiendada, kuid muudatusega antakse neile ka üldiste ohutuse ja agronoomilise tõhususe kriteeriumite ning uute mikroorganismide hindamise metoodika kehtestamise õigus. Tootjad saavad seda metoodikat tulevikus uute mikroorganismide hindamiseks ise kasutada ning seejärel kinnitab teavitatud asutus algse hinnangu. Muudatuse tulemusena ei ole edaspidi mikroorganismide positiivsesse listi kandmist enam vaja oodata ja selle tulemusel kiireneks oluliselt uute mikroobsete taimede biostimulaatorite turule toomine. Edaspidi saab ELi väetistoodetes kasutada lisaks mikroorganismide positiivsesse loetellu kantud mikroorganismidele ka selliseid, mida on asjakohaste kriteeriumite alusel tootjate poolt hinnatud, kuid mida ei ole ühise loeteluna avaldatud. Turujärelevalve teostamisel võib osutuda kitsaskohaks asjaolu, et tootjate poolt hinnatud mikroorganismide kohta puudub informatsioon. Sellele murekohale tuleb leida lahendus menetluse käigus.

Oleme innovatsiooni poolt, kuid samas tuleb pöörata tähelepanu sellele, et mikroettevõtetele käib hindamine üle jõu, mistõttu tekib suur eelis nende mikroorganismide kasutamisel, mis on juba positiivses loetelus. Mikroettevõtetele negatiivse mõju vähendamiseks peaks komisjon regulaarselt täiendama mikroorganismide positiivset loetelu.

Eesti ei toeta kehtiva nõude kaotamist, mis kohustab komisjoni koostama eraldi delegeeritud õigusakte erinevate koostisainete kategooriate muutmise korral. Leiame, et lihtsustamine on saavutatav ka vastavate sätete täpsustamisega. EL-i väetisetoodete määruse 2019/1009 artikli 43 kohaselt võtab komisjon iga koostisainete kategooria muutmise kohta vastu eraldi delegeeritud õigusakti. Eraldi delegeeritud õigusaktide sätte lisamine väetisetoodete määrusesse 2019/1009 oli väetisetoodete määruse läbirääkimistel liikmesriikidele oluline tingimus menetlusega edasi minekuks, kuna see lahendas murekoha, mis oli seotud komisjonile lisade muutmiseks antud volituse ulatusega. Lihtsustamise eelnõus leidis komisjon, et arvestades paljusid eelseisvaid muudatusi uute materjalide lisamiseks on see nõue märkimisväärse ebatõhususe allikas. Alates õigusaktide koostamisest, ekspertide ja avalikkusega konsulteerimisest kuni vastuvõtmismenetluseni – kogu delegeeritud õigusaktide vastuvõtmise menetlus on mitmekordne, isegi kui kõigi koostisosade puhul tehakse samu või sarnaseid muudatusi. Leiame, et delegeeritud aktide menetlemise eripära tõttu piirab see ettepanek liikmesriikide kaasa rääkimise võimalusi muudatuste tegemise protsessis. Seda olukorras kui ühte eelnõusse on koondatud erinevatele osapooltele olulised muudatused, kuid mis ei pruugi kõikidele osapooltele sobivad olla. Kui erinevate koostisainete kategooriate muudatused on jaotatud eraldi delegeeritud õigusaktidesse, on liikmesriikidel neid lihtsam tagasi lükata kui siis, kui kõik muudatused oleks koondatud ühte mahukasse õigusakti. Meie arvates on parimaks lihtsustamise lahenduseks kehtivate reeglite, mille kohaselt tuleb erinevate koostisainete kategooriate muutmise korral teha eraldiseisvad õigusaktid, sätete täpsustamine nt kui kõikidele koostisainete kategooriatele tehakse muudatusi, mis on sisu poolest seotud, siis saab vastavaid muudatusi koondada ühte delegeeritud õigusakti. Näiteks tehti hiljuti

muudatused erinevate delegeeritud õigusaktidega kahes koostisainete kategoorias selle kohta, milliseid polümeere tohib kasutada, kuid sisuliselt need olid mõlema kategooria puhul täpselt samad muudatused.

Eelnõu, mis käsitleb Euroopa Kemikaaliametit ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1907/2006, (EL) nr 528/2012, (EL) nr 649/2012 ja (EL) 2019/1021 (COM(2025) 386)

- 1) Eesti toetab Euroopa Kemikaaliameti tegevuse reguleerimiseks eraldi õigusakti vastuvõtmist, eesmärgiga korrastada ameti ülesanded, juhtimisstruktuur ning rahastamise ja eelarveraamistik.**

Selgitus:

ECHA alusmääruse eelnõu põhineb 2020. a oktoobris heaks kiidetud ELi kemikaalistrateegial, kus muuhulgas nähti ette ettepaneku esitamine Euroopa Kemikaaliameti (ECHA) juhtimise tugevdamiseks ja rahastamismudeli jätkusuutlikkuse suurendamiseks. Vajadus tõusis esile ka REACH-määruse läbivaatamise raames 2017. aastal läbi viidud ECHA tegevuse hindamisel. ECHA ülesanded ja töökord on sätestatud REACH-määruse X jaotises. Amet asutati algselt haldama ja rakendama ELi kemikaalipoliitikaga seotud tehnilisi, teaduslikke ja haldusülesandeid ning tagama nende ühtset rakendamist ELi tasandil. Pärast asutamist on ECHA-le antud uusi tehnilisi, teaduslikke ja haldusülesandeid, mis põhinevad muudel õigusaktidel või komisjoniga sõlmitud lepingutel. Lisandunud ülesannete tõttu on ameti töö muutunud keerulisemaks ning vajab jätkusuutlikku ja paindlikku rahastamisraamistikku, mis erinevate ülesannete täitmisel tagab järjepidevuse ja optimaalse ressursside kasutamise. Ettepanekuga tuuakse REACH-määrusest ja teistest õigusaktidest enamus ECHA tegevust puudutavaid sätteid eraldiseisvasse alusmäärusesse. Detailsed eeskirjad jääksid endiselt sektoripõhistesse õigusaktidesse, kuid uus määrus toimiks raamistikuna, milles viidatakse sektoripõhistele õigusaktidele. Korrastatakse ECHA juhtimisstruktuur ja komiteede tegevus, näiteks tuuakse ECHA alla seni eraldiseisvalt tegutsenud tarbijaohutuse komitee (SCCS). Suuremat tähelepanu pööratakse liikmesriikide ekspertide nimetamisele erinevatesse komiteedesse, et tagada hindamiseks vajaliku võimekuse olemasolu. Korrastatakse ECHA finantsraamistik – kogu eelarve oleks edaspidi üks tervik, mis suurendaks prognoositavust ja võimaldaks ka puhvri loomist ECHA aastaste tulude kõikumiste tasakaalustamiseks.

- 2) Toetame Euroopa Kemikaaliameti komiteede tegevuse korrastamist, sh riskihindamise komitee ja sotsiaal-majandusliku analüüsi komitee võimekuse tõstmist, kuid peame vajalikuks säilitada liikmesriikidele paindlikkus komiteedesse liikmete nimetamisel. Kui liikmete nimetamine muutub liikmesriikidele kohustuslikuks, siis tuleks vähendada kohustuslike liikmete arvu kahelt ühele või näha ette võimalus, et kohustuslike liikmete arv oleks proportsionaalne liikmesriigi suurusega. Komiteede töö kvaliteedi tagamiseks tuleb kaaluda, kuidas Euroopa Liidus tervikuna oleks kaasatud piisav arv vajalike teadmiste ja oskustega eksperte, sh suurendada keskselt nimetatavate ekspertide arvu ja Euroopa Kemikaaliameti osalust hindamiste läbiviimises.**

Selgitus:

Eesti toetab ECHA komiteede töö jätkumist ja tugevdamist, kuna need on EL kemikaalipoliitika teadusliku ja sõltumatu otsustusprotsessi nurgakiviks. Oluline on tagada, et töökoormus ja uued

ülesanded ei ületaks komiteede tegelikku suutlikkust. ECHA töö peab jääma teaduspõhiseks, läbipaistvaks ja liikmesriikide osalusel toimivaks.

Arvestades riskihindamise komitee (RAC, Risk Assessment Committee) ja sotsiaalmajandusliku analüüsi komitee (SEAC, Socio-Economic Analysis Committee) suurenenud töökoormust ja lisandunud teemade hulka mõistame vajadust nende komiteede liikmete arvu tõsta. Oluline on piisava kvalifikatsiooni ja erinevate valdkondade ekspertide olemasolu ja võimalus paindlikult kohandada komiteede koosseisu vastavalt töökoormusele.

ECHA komiteedesse kuuluvad eksperdid võivad olla kas liikmesriikide ametiasutustest või ECHA poolt otse määratud ja tasustatud, kuid viimast võimalust on seni kasutatud piiratud ulatuses. Hetkel on liikmete nimetamine liikmesriikidele vabatahtlik. Probleemiks on see, et liikmesriigid üha enam jätavad komiteedesse liikmed nimetamata, mille tulemusel on näiteks RAC koosseisust vaid 50% kaetud.

Leiame, et komiteede ressursi ja kompetentsi puuduse leevendamiseks tuleks kaaluda erinevaid lahendusi. Liikmesriikidele pandav kohustus nimetada mõlemasse komiteesse kaks liiget ei lahenda tänaseid väljakutseid, kuivõrd juba praegu on liikmesriikidel keeruline leida teaduskomiteedesse vajalike pädevustega eksperte, kes vastavad komiteede poolt esitatud erialastele kvalifikatsiooni- ja pädevusnõutele. Eriti keeruline on sobivate ekspertide leidmine väiksemates liikmesriikides. Näiteks on Eestil olnud raskusi sobivate spetsialistide leidmisega, kes oleksid valmis RACi või SEACi töösse panustama. Seega võib uue kohustuse rakendumine tulevikus tekitada täiendavaid raskusi. Kuna tegemist on väga spetsiifiliste oskusteadmistega, siis Eestis nõutava kvalifikatsiooniga eksperte napib. Terviseametist on viimasel viiel aastal üks ametnik 0,5 töökoormusega osalenud RACi hindamistes. 2024. aastast on Eesti eksperdi osalus teaduskomitee töös ressursipuuduse tõttu peatatud. SEAC töös ühtegi Eesti eksperti ei osale ja oleme koha täitnud Saksamaa eksperdiga. Komiteede liikmete puhul on oluline märkida, et tegemist on teadus-tehniliste komiteedega ning nimetatud eksperdid ei esinda seal Eesti riigi seisukohti ega riiki, vaid on oma töös sõltumatud erialaekspertid ning panustavad enamuse oma tööajast komiteede töösse.

Seetõttu eelistame, et liikmesriikidele jääks liikmete nimetamine vabatahtlikuks. Kui liikmete nimetamine jääb kohustuslikuna, siis tuleks arvestada erinevate liikmesriikide võimekust seda ülesannet tõhusalt täita. Näiteks oleks võimaluseks vähendada kohustuslike liikmete arvu ühele ja näha ette suurematele liikmesriikidele võimalus nimetada rohkem liikmeid või arvestada kohustuslike liikmete arvu määramisel proportsionaalsust elanikkonna suurusega. Samuti peame vajalikuks, et säiliks kehtiv praktika, mis võimaldab liikmesriikidel nimetada liikmeid ka teistest liikmesriikidest ja teadusasutustest. Samas ei ole see jätkusuutlik lahendus, kuivõrd sobiva eksperdi leidmise koormus langeb endiselt liikmesriikidele.

Komiteede töö kvaliteedi tagamiseks tuleb edaspidi kaaluda, kuidas ELis tervikuna oleks kaasatud piisav arv vajalike teadmiste ja oskustega eksperte. Võimalike lahendustena tuleks kaaluda ECHA sekretariaadi rolli suurendamist, kaasatud (co-opted) liikmete arvu suurendamist ning ekspertide motiveerimiseks ühtsema ja paindlikuma tasustamissüsteemi loomist. Positiivne on, et eelnõuga kaotatakse RACi ja SEACi kaasatud liikmete arvu piirang (praegu võimalik kaasata kuni viis liiget komitee kohta). See annab RACile ja SEACile suurema paindlikkuse rohkemate liikmete kaasamiseks, võttes arvesse töökoormust, vajalikku ekspertiisi ja rahaliste vahendite kättesaadavust. Kuivõrd eksperdid ei esinda komiteedes liikmesriikide seisukohti, vaid on sõltumatud, siis võiks senisest suuremal määral kasutada võimalust määrata liikmeid EL-üleselt. Näiteks võiks ECHA keskselt hallata ekspertide nimekirja, mille võiks moodustada avatud konkursi alusel. Sarnast mudelit kasutatakse ka muudes valdkondades (nt Euroopa Ravimiameti juures tegutsevad teaduskomiteed). Näiteks, kui liikmesriigid ei nimeta piisaval arvul eksperte, siis kasutatakse vabade kohtade täitmiseks kesksel ekspertide nimekirja. See aitaks paremini tasakaalustada ka erinevate valdkondade ekspertiisi esindatust komiteedes.

6. Arvamuse saamine ja kooskõlastamine

Eelnõud saadeti arvamuse avaldamiseks huvigruppidele ja kaasatud ministeeriumidele. Arvamuse esitasid Kliimaministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Terviseamet ning Eesti Keemiatööstuse Liit.

Arvamustega arvestamine ja mitteamvestamine ning põhjendused on esitatud seletuskirja lisan (kaasamistabel).